
سوالات تشریحی درس دوم فارسی (۳) پایه دوازدهم طراح: نیلوفر (رقیه) محمودی وند بختیاری

ناحیه: یک تبریز

سوالات تشریحی قلمرو فکری درس دوم مست و هشیار

سوال (۱) معنی و مفهوم بیت «گفت: از بهر غرامت، جامه‌ات بیرون کنم//گفت: پوسیدست، جز نقشی ز بود و تار نیست» را به فارسی روان برگردانید. ۱

پاسخ: لطفاً به درسنامه مراجعه شود.

سوال (۲) مفهوم بیت «محتسب، مستی به ره دید و گریبانش گرفت//مست گفت ای دوست، این پیراهن است، افسار نیست» را بیان کنید؟ ۰/۵

پاسخ: برخورد ناشایست محتسب

سوال (۳) مفهوم عبارت «ره هموار نیست» را بنویسید؟ ۰/۵

پاسخ: انحراف در جامعه و نابسامانی در جامعه

سوال (۴) معنی روان بیت «گفت: نزدیک است والی را سرای، آنجا شویم//گفت: والی از کجا در خانه‌ی خمار نیست» را بنویسید. پاسخ: لطفاً به درسنامه مراجعه شود.

سوال (۵) درباره ارتباط بیت «گفت: باید حد زند هشیار مردم، مست راگفت: هوشیاری بیار، این جا کسی هشیار نیست» با بیت «شه اگر باده کشان را همه بر دار زند//گذر عارف و عامی همه بر دار افتد.» توضیح دهید. ۰/۷۵

پاسخ: هر دو بیت به فراگیری فساد و آلودگی تمام اقشار جامعه اشاره دارد.

سوال (۶) درباره ارتباط بیت «گفت: از بهر غرامت، جامه‌ات بیرون کنم//گفت: پوسیده است، جز نقشی ز بود و تار نیست» با بیت «گفت مست ای محتسب بگذار و رو//از برهنه کی توان بردن گرو» توضیح دهید. ۰/۷۵

پاسخ: هر دو بیت به زور گویی و رشوه خواری مسئولان و فقروندان مردم جامعه اشاره دارد.

سوال (۷) درس «مست و هوشیار» از پروین اعتصامی، جز نوع ادبی است؟ ۰/۲۵

پاسخ: ادب تعلیمی

سوال (۸) محتوای شعر پروین اعتصامی را بیان کنید؟ ۰/۵

پاسخ: ترسیم فساد و تزویر جامعه

سوال (۹) مصراع ((گفت: والی از کجا در خانه‌ی خمار نیست)) در بردارنده چه مفهومی است؟ ۰/۵

پاسخ: فاسد بودن حاکمان

سوال (۱۰) مصراع ((دیناری بده پنهان خود را وارهان)) به مذمت چه رفتاری می پردازد؟ ۰/۲۵

پاسخ: رشوه خواری

سوال ۱) معنای لغاتی را که زیرشان خط کشیده شده است؛ بنویسید. ۱

الف) گفت باید حد زند هشیار مردم

ب) بی کلاهی عار نیست

ج) گفت: کار شرع کار درهم و دینار

د) نزدیک است والی را سرای

پاسخ به ترتیب: کیفر و مجازات شرعی برای گناهکار - عیب - دین، مذهب - حاکم .

سوال ۲) فعل های مشخص شده را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید. ۱

«گفت: نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم// گفت: والی از کجا در خانه خمار نیست؟»

پاسخ: (شویم: در معنای برویم فعل ناگذر) - (نیست: حاضر نیست یا وجود ندارد فعل ناگذر) (اسنادی نیست!)

سوال ۳) در مصراع «گفت: نزدیک است والی را سرای، آنجا شویم//گفت: والی از کجا در خانه ی خمار

نیست» کلمه «والی» در مصراع نخست و دوم چه نقش دستوری دارد؟ /۵ .

پاسخ: (والی در مصراع نخست: مضاف الیه) _ (والی در مصراع دوم: نهاد)

سوال ۴) در مصراع «گفت: تا داروغه را گوئیم، در مسجد بخواب//گفت: مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست» کلمه «مسجد» در

مصراع نخست و دوم چه نقش دستوری دارد؟ /۵ .

پاسخ: (مسجد در مصراع نخست: متمم) و (در مصراع دوم نهاد)

سوال ۵) در مصراع «گفت: نزدیک است والی را سرای، آنجا شویم» اصطلاحاً به (را) در (والی را سرای) چه می گویند؟ /۲۵ .

پاسخ: رای فک اضافه

سوال ۶) در بیت «گفت: باید حد زند هشیار مردم، مست را//گفت: هشیاری بیار، اینجا کسی هشیار نیست»

نقش دستوری «هشیارمردم»: «هشیاری»: «هشیار»: است. /۷۵ .

پاسخ: نهاد - مفعول - مسند

سوال ۷) در بیت «گفت: کار شرع، کار درهم و دینار نیست» نقش دستوری شرع: کار درهم دینار:

است. /۷۵ .

پاسخ: مضاف الیه - مسند - معطوف به مسند

سوال ۸) در مصراع «گفت می باید تو را تا خانه قاضی برم» نوع فعل «برم» را بنویسید؟ /۲۵ .

پاسخ: مضارع التزامی

سوالات تشریحی قلمرو ادبی درس دوم مست و هشیار

سوال ۱) با توجه به بیت «گفت: می باید تو را تا خانه ی قاضی برم//گفت: رو صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار

نیست» کلمه «بیدار» چه آرایه ای دارد؟ /۵ .

پاسخ: ایهام: در معنی هشیار در مقابل مست - در معنی مقابل خواب.

سوال ۲) در مصراع «گفت: در سر عقل باید، بی کلاهی عار نیست» بی کلاهی کنایه از چیست؟ /۵ .

پاسخ: کنایه از بی اعتباری

سوال ۳) در بیت «گفت: باید حد زند هشیار مردم، مست را//گفت: هشیاری بیار، اینجا کسی هشیار نیست» زیر آرایه های موجود را بیابید و توضیح دهید؟ ۱

پاسخ: مراعات نظیر(تناسب) حد زند و مست- تکرار: هشیار- هشیار و مست: تضاد- واج آرایه: تکرار صامت «ر»

سوال ۴) در بیت «گفت: می باید تو را تا خانه قاضی برم//گفت: رو صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست» آرایه های موجود را بیابید و توضیح دهید؟ ۱

پاسخ: بیدار: ایهام (۱- مقابل بیدار - ۲- مقابل مست) * «صبح و شب»: تضاد و تناسب * «رو و آی»: تضاد

سوال ۵) در بیت «گفت: تا داروغه را گوئیم، در مسجد بخواب //گفت: مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست» بین دو کلمه «بخواب و خوابگاه» چه آرایه ای وجود دارد؟ ۰/۲۵

پاسخ: اشتقاق

سوال ۶) در بیت «گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می روی//گفت: جرم راه رفتن نیست، «عبارت «هموار نبودن راه» کدام آرایه را فریاد می آورد؟ ۰/۲۵

پاسخ: کنایه

سوال ۷) قالب شعر مست و هشیار و آرایه ای که بر کل شعر سایه انداخته است نامیده می شود. پروین اعتصامی این شعر را به صورت سروده است. ۰/۷۵

پاسخ: قطعه - آرایه سوال و جواب - مناظره

سوال ۸) نام اصلی پروین اعتصامی است و تنها اثری که از ایشان باقی مانده است. طنز موجود در شعر «مست و هشیار» ما را به یاد طنز رندانه را به یاد می اندازد. ۰/۷۵

پاسخ: رخشنده اعتصامی - دیوان اشعار - حافظ شیرازی

سوالات تشریحی درس دوم فارسی (۳) پایه دوازدهم آقای علی عزیزاده : کلیبر- آتش احمد

قلمرو زبانی

۱- معنی ابیات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) گفت: « نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم» / گفت: « والی از کجا در خانه خمار نیست؟ »

ب) گفت: « از بهر غرامت، جامه ات بیرون کنم» / گفت: « پوشیده است، جز نقشی ز بود و تار نیست»

ج) گفت: « باید حد زند هشیار مردم، مست را » / گفت: « هشیار بیار، اینجا کسی هشیار نیست! » ۳

۲- لغات مشخص شده را معنی کنید. ۱.۲۵

الف) گفت: « نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم»

ب) گفت: « تا داروغه را گوئیم، در مسجد بخواب»

ج) گفت: « باید حد زند هشیار مردم، مست را//گفت: رو صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست»

د) گفت: « والی از کجا در خانه خمار نیست؟ »

۵) محتسب مستی به ره دید و گریبانش گرفت

۳- واژگانی که شکل نوشتاری آنها غلط آورده شده مشخص کرده و شکل صحیح آنها را بنویسید. ۱

الف) گفت: «در سر عقل باید، بی کلاهی آر نیست»

ب) گفت: «از بهر غرامت، جامعه ات بیرون گنم»

ج) گفت: «مسجد خابگاه مردم بدکار نیست»

د) گفت: «کار شرع، کار درحم و دینار نیست»

۴- ساختمان واژگان (ساده، وندی، مرکب و وندی- مرکب) زیر را مشخص کنید. ۱

الف) جرم: (ب) هموار:

ج) بیهوده گو: (د) هشیار:

قلمرو ادبی

۵- ابیات زیر را از نظر آرایه های ادبی کنایه، تضاد و تکرار بررسی کنید.

الف) گفت: «باید حد زند هشیار مردم، مست را» / گفت: «هشیار بیار، اینجا کسی هشیار نیست!»

ب) گفت: «مستی، زان سبب افتان و خیزان می روی» / گفت: «جُرم راه رفتن نیست، ره، هموار نیست» ۱

۶- نوع گفتگوی ابیات زیر از نظامی که شبیه سروده ی «مست و هشیار» پروین اعتصامی می باشد را بنویسید. ۵/

نخستین بار گفتش کز کجایی؟

بگفت آن جا به صنعت در چه کوشند

بگفت از دار مُلکِ آشنایی

بگفت انده خرد و جان فروشند

قلمرو فکری

۷- بیت: گفت: «دیناری بده پنهان خود را وارهان» / گفت: «کار شرع، کار درهم و دینار نیست» به کدام موضوع

اجتماعی اشاره دارد؟ ۵/

۸- بیت زیر به کدام جنبه فرهنگی گذشته اشاره دارد؟

گفت: «آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه» / گفت: «در سر عقل باید، بی کلاهی عار نیست» ۵/

۹- منظور از «حرف کم و بسیار» در مصراع دوم بیت زیر چیست؟

گفت: «می بسیار خوردی، زان چنین بی خود شدی» / گفت: «ای بیهوده گو، حرف کم و بسیار نیست!» ۵/

۱۰- بیت زیر به رواج کدام عمل ناپسند در جامعه اشاره دارد؟

گفت: «می باید تو را تا خانه قاضی برَم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست» ۵/

پاسخنامه سؤالات درس دوم فارسی (۳) پایه دوازدهم

۱- الف: (محتسب) گفت: خانه حاکم نزدیک است به آنجا برویم. مست جواب داد: از کجا معلوم که خود والی الان در میخانه نیست؟

ب: گفت: به دلیل تاوان مستی ات، لباست را از تنت بیرون می آورم. مست گفت: لباسم پوسیده است و فقط تار و پود آن باقی مانده است.

ج: (محتسب) گفت: انسان های آگاه و هشیار باید مردم مست را مجازات کنند. (مست) گفت: انسان هشیار پیدا نمی کنی در

این جامعه هیچ انسانی آگاه و هشیار نیست (همه به گناه آلوده و خرافکارند)

- ۲- الف) حاکم، فرمانروا (ب) پاسبان و نگهبان، شب گرد (ج) کیفر و مجازات شرعی برای گناهکار و مجرم (د) می فروش (ه) مأمور حکومتی شهر که کار او نظارت بر اجرای احکام دین و رسیدگی به اجرای احکام شرعی بود.
- ۳- الف) آر: عار (ب) جامعه: جامه (ج) خابگاه: خوابگاه (د) درحم: درهم
- ۴- الف) ساده (ب) ساده (ج) مرکب (د) مرکب
- ۵- الف: تضاد (مست و هشیار) ، تکرار (هشیار) ، کنایه (اینجا کسی هشیار نیست: غفلت و آلوده بودن جامعه) ب: تضاد (افتادن و خیزان) ، تکرار (نیست) ، کنایه (هموار نبودن راه: رواج و گسترش فساد در جامعه)
- ۶- مناظره
- ۷- گسترش و رواج رشوه خواری در جامعه
- ۸- در قدیم بدون کلاه و دستار در بین مردم حضور پیدا کردن، بی ادبی محسوب می شد.
- ۹- یعنی بحث میزان و اندازه حرام و گناه نیست چرا که حرام، حرام است چه بیشتر چه کمتر.
- ۱۰- بی توجه بودن مسئولان و کارگزاران به مسائل جامعه

ادبیات و ادبیات فارسی استان اذربایجان شرقی